

МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Абетка наукового дослідження

Як створити науково-дослідницький проєкт

(підготувала доц. Губарева Г. А.)

Що таке наукова діяльність?

Наука – це один із видів діяльності людини, яка прагне здобути нові знання про себе й навколишній світ.

Науковцем рухає

цікавість пізнання ↓

наукова діяльність ↓

результат: упорядковані, систематизовані наукові знання про об'єкт дослідження.

Наукова проблема / наукова гіпотеза (припущення) / новизна

Етапи конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт

- — —
1. Подання тексту дослідницької роботи (анотація з ключовими словами і сам текст, оформлений відповідно до вимог).
 2. Постерний захист проєкту.
 3. Участь у науковій конференції (доповідь і наукова дискусія).
 - Крім того, учасник(ця), подає **мотиваційний лист**.

Етапи наукового дослідження

Перш ніж почати роботу, формулюють її кінцеву мету й завдання!

- 1) збирання фактичного матеріалу (**джерела дослідження**);
- 2) опрацювання наукової літератури для вироблення теоретичного підґрунтя (підручники, монографії, наукові статті → **робочі терміни, методологія аналізу**);
- 3) аналіз, тлумачення, систематизування й опис мовних явищ у тексті роботи.

Пишемо власне дослідження, а не реферат.

Що робить дослідження актуальним?

— — —

- Обраний напрям дослідження ()

Традиційні: лінгвістична семантика (семасіологія та ономасіологія – дослідження лексичних інновацій), словотвірна семантика, синтаксична теорія, теорія тексту (структурно- граматичний, семантичний і комунікативний напрями), стилістика, діалектологія, фразеологія;

Новітні: медіалінгвістика, соціолінгвістика, лінгвокультурологія, прагмалінгвістика, комунікативна лінгвістика та ін.

- Матеріал дослідження (новий, якісний, перспективний для наукових спостережень і висновків, який увиразнює певну тенденцію, дає змогу з'ясувати специфіку його використання тощо).

Актуальний \neq унікальний

Формулювання теми дослідження

— — —

Головна вимога — відображення в назві роботи таких основних характеристик:

- наукової проблеми та галузі знань, до якої вона належить;
 - об'єкта і кінцевої мети дослідження;
 - фактичного мовного матеріалу, на якому виконано роботу (може бути в підзаголовку).
-
- Наприклад: *«Перифраз як засіб експресивно-оцінної комунікації в сучасному українському медіадискурсі»*; *«Особливості стилістико-синтаксичної організації мови роману Сергія Жадана “Інтернат”»*

Джерела фактичного матеріалу для дослідження

- тексти: художні твори певного жанру або якогось автора, наукові тексти, тексти медіадискурсу різних жанрів (статті, есе, блоги, авторські колонки, інтерв'ю, меми...), зразки усного мовлення тощо;
- корпус текстів (<http://www.mova.info/corpus.aspx>);
- словники: тлумачні, фразеологічні, діалектної лексики, інновацій, паронімів, епітетів та інші.

Український лінгвістичний портал:

<https://ulif.org.ua/>

АЛЕ ЗАВЖДИ ЧІТКО ОБМЕЖУЄМО МАТЕРІАЛ (хронологічно, тематично тощо)!

Застереження й побажання!

- Не слід ставити дуже широкої («космічної») мети.
- Зібраний матеріал має бути показовим і достатнім для вірогідних висновків (його можна оформити у словничок, що матиме **практичну значущість**).
- Створюючи картотеку, завжди **обов'язково** вказуємо джерело фактичного матеріалу, тобто покликання на видання, автора, сторінку чи рядок інтернет-адреси (з такою картотекою легко й швидко працювати).

Новим у роботі є передусім уведення до наукового обігу нового, **самостійно зібраного** мовного матеріалу, його опис, систематизування та узагальнення **на основі наявних у мовознавстві теорій, законів і гіпотез, застосування найбільш доцільної методики аналізу.**

Що робити після того, як зібрано матеріал?

- Паралельно зі збиранням й опісля опрацьовуємо **наукову** літературу для вироблення теоретичного підґрунтя й **укладаємо його список відповідно до вимог (Список використаної літератури)**:

підручники, словники, монографії, наукові статті
 написання вступу, теоретичного розділу
(**робочі терміни, методологія аналізу**).

Дбаємо про академічну доброчесність!!!

Планування!

- Після ознайомлення з основною науковою літературою й отримання загальних відомостей про досліджуване мовне явище «вимальовується» структура майбутньої роботи.
- Робота з мовним матеріалом зумовлена завданнями й обраними відповідно до них методами аналізу.

Методи аналізу

- Метод – шлях пізнання й тлумачення мовних явищ.
- Методи:
 - загальнонаукові (аналіз, синтез);
 - спеціальні, лінгвістичні (спостереження над мовними явищами, описовий, зіставний, контекстний, структурного аналізу (напр., семантичної структури слова), компонентного аналізу (), кількісних підрахунків та інші).

Метод спостережень

— — —

Мовний матеріал, виявлений під час спостережень, можна поділити на такі групи:

- мовні факти з чітко вираженими спільними ознаками (типові явища);
- мовні факти з чітко вираженими спільними основними ознаками і з супутніми додатковими ознаками;
- мовні факти з нечітко вираженими ознаками (синкретичні явища, які важче класифікувати; нетипові, поодинокі явища).

Методики лінгвістичного аналізу

Стилістичний аналіз

Дискурс-аналіз

Контент-аналіз

Концептуальний аналіз

Написання вступу

- **Актуальність** (її визначає огляд наукової літератури із зазначенням стану досліджуваної проблеми).
- **Мета** полягає у з'ясуванні сутності й особливостей вираження мовного явища (*з'ясувати особливості...; визначити специфіку...*)

Не формуємо словами опис, аналіз, дослідження – це шляхи реалізації мети!

- **Завдання** – конкретизація мети, подаємо в логічній послідовності (*описати структуру, виокремити групи, характеризувати функції...*)

Не вносимо до завдань: *зібрати фактичний матеріал, визначити теоретичну базу* (це етап будь-якого дослідження)

Написання вступу: загальні настанови

Об'єкт – загальне, предмет – часткове!

- **Об'єкт** дослідження – це мовне явище, яке породжує проблемну ситуацію і яке розглядають в одному або кількох визначених аспектах.
- **Предмет** – аспект його дослідження.
- **Матеріал** дослідження – картотека матеріалу, корпус текстів тощо.

Наприклад: *об'єкт* – лінгвокультурний концепт *СІМ'Я*, *предмет* – змістова організація й лексичні засоби його об'єктивації, *матеріал* – тексти малої прози С. Осоки, розміщені в збірці «Три лини для Марії».

Робота над текстом основної частини: загальні рекомендації

- Перший розділ – **теоретичний**.

Теоретичні основи дослідження – це з'ясування сутності наукової теорії, на яку спиратиметься дослідник у своїй роботі, обґрунтування доцільності її застосування, **подання робочих визначень об'єкта** і пов'язаних з ним явищ, **визначення термінологічного апарату**.

- ✓ Обов'язковими є **покликання на цитати!**
- ✓ Цитати узагальнююмо власними висновками після них (**цитатою не завершують абзаци, розділи, підрозділи**).
- ✓ Усі терміни, згадані в назві, завданнях, мають бути описані!
- ✓ У висновках до розділу узагальнююмо підходи до вивчення мовного явища, подаємо робочі терміни з дефініціями.

Робота над текстом основної частини: загальні рекомендації

Практичні розділи підпорядковані напрямам аналізу (один чи два)

- ✓ Назви розділів не дублюють теми.
- ✓ Кожен з розділів / підрозділів чітко відповідає якомусь завданню й обраній методиці аналізу фактичного матеріалу (у самій назві не вживають слово *аналіз*).
- ✓ Наприкінці обов'язкові висновкові положення (не що зроблено в розділі, а що конкретно спостережено, виявлено).

Загальні висновки

- ✓ Не переказуємо теорію, не цитуємо.
- ✓ Висновкові положення **чітко відповідають меті й завданням, зазначеним у вступі.**
- ✓ **Унікаємо констатації** (проаналізували, дослідили, описали...)
- ✓ Узагальнюємо конкретні результати аналізу, спотережень.
- ✓ Визначаємо перспективу дослідження.

Н.: Аналіз семантичної структури інноваційних лексем дав змогу визначити домінування в них таких емоційно-оцінних компонентів:... .

Загальні висновки

- ✓ Не переказуємо теорію, не цитуємо.
- ✓ Висновкові положення **чітко відповідають меті і завданням, зазначеним у вступі.**
- ✓ **Унікаємо констатації** (проаналізували, дослідили, описали...)
- ✓ Узагальнюємо конкретні результати.
- ✓ Визначаємо перспективу дослідження.

Н.: Аналіз семантичної структури інноваційних лексем дав змогу визначити домінування в них таких емоційно-оцінних компонентів:... .

Бібліографія

- ✓ **Список наукової літератури** з досліджуваної проблеми, яку згадано в роботі і на яку є покликання.
- ✓ **Список використаних джерел**, що охоплює джерельну базу, з якої добирали матеріал для аналізу, подають після списку наукової літератури.

Зразок тут: <https://msu.edu.ua/library/wp-content/uploads/2019/02/pryklady-oformlennja-bibliorafichnoho-opysu-zhidno-dstu-8302.pdf>

Додатки

- ✓ Унаочнюють результати дослідження.
- ✓ Підпорядковані **лише** дослідницьким завданням.
- ✓ На додатки посилаються в тексті практичної частини.
- ✓ Не потрібно робити зайвих діаграм щодо кількості опрацьованих одиниць, якщо це не передбачено завданнями.
- ✓ Не подають портретів, біографії письменників, фотографій автора роботи тощо.

Корисні посилання

— — —

- ✓ Вимоги до дослідницьких робіт. URL: <https://man.gov.ua/contests/olympiad/konkurs-zahist-naukovo-doslidniciskih-robit-uchniv-chleniv-man/conditions/vimogi-do-doslidniciskih-robit>
- ✓ Як підготувати науковий проєкт на Конкурс-захист МАН: розлога інструкція: URL: <https://platform.man.gov.ua/media/cdcf41b8-94a5-49bc-ab6c-56cc2e888e2f>
- ✓ Гальона Н., Дудко І. Основи мовознавчої творчості в МАН : навчально-методичний посібник ; відп. за вип. О. Лісовий. Київ, 2012. 308 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/24568?locale-attribute=en>
- ✓ Постери секції «Українська мова» (всеукр. етап, 2023 р.): https://jasu2023.com/innovation-major.php?major_id=48&major_name=%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0